

Hvem var egentlig Jesus?

Halvor Moxnes' *Historien om Jesus* er en både vidsynt og utfordrende populærfaglig oppdatering om Jesus fra Nasaret.

ANMELDELSE

TOR B. JØRGENSEN
anmeldelse@vl.no

Det er over 50 år siden Jakob Jervell (1925–2014) utga sin kontroversielle bok om den historiske Jesus (1962). Det ble ramaskrik. Forskningens bilde av Jesus, slik Jervell presenterte det, ble opplevd som et alvorlig slag mot troens Kristus og som en undergraving av tilliten til Bibelen. «Jervell» var i årtier nærmest et skjellsord i mange lavkirkelige kretser. Mens boka er blitt stående som en viktig milepæl i dialogen mellom den akademiske teologien og verden «utenfor».

Nå har en av etterfølgerne til Jervell, Halvor Moxnes (født 1944), kommet med en faglig oppdatering av Jervells prosjekt. Moxnes har kalt sin bok *Historien om Jesus*. I tillegg til å gi en kort og profilert oppdatering av dagens forskning om bildet av Jesus i evangeliene, utvider Moxnes sin historie med Jesusbilder fra forskjellige epoker i kirkens historie, med blikk ut mot kultur og samfunn.

Mye kunnskap. Moxnes' bok vil nok ikke skape noe ramaskrik. Selv om Moxnes er tydelig og utfordrende, har han en mindre provoserende stil enn den unge Jervell. Og tida er en annen. Men ikke desto mindre: *Historien om Jesus* er en bok som gir mye og spennende kunnskap i en lett tilgjengelig form. Den dreier seg om de mange og ofte motsetningsfylte bildene som gis av Jesus. Umiddelbart ville jeg ha tenkt en litt annen tittel. Ikke *Historien om Jesus*, men «Historier om Jesus». Slik jeg leser det, er det en programmatisk vri i tittelen. For Moxnes dreier det seg, midt i det sammensatte og motsetningsfylte, om én historie.

Det sammensatte begynner allerede i Det nye testamentet. De fire evangeliene gir oss forskjellige bilder av Jesus. De fire korte kapitlene om de fire Jesusbiografiene i de fire evangeliene, er eksemplariske i sin enkelhet og klarhet. Forsøket på å skape

Sakprosa

Halvor Moxnes
HISTORIEN OM JESUS
Verbum

Usedvanlig mangefasettert og perspektivrikt.

ett entydig Jesus-bilde, er ikke lenger mulig. Og kan det egentlig være annerledes dersom det er levende mennesker som muntlig har fortalt om hvordan de opplevde og husket Jesus?

«Jesus-tilhengerne hadde forskjellige minner», skriver Moxnes og angir dermed et hovedpoeng i sin framstilling i tilknytning til nyere minneforskning: Evangeliene dreier seg om minnefortellinger. Om muntlige overleveringer gjennom en til to generasjoner. Overleveringer som har levd i forskjellige miljøer før de er blitt skrevet ned. Slike «minner» vil også reflektere den bakgrunnen disse gruppene hadde for å beskrive Jesus, «ut fra sine religiøse og kulturelle forestillinger».

Apokryfer. Det har også vært andre Jesus-historier. Moxnes gir oss en kortfattet og instruktiv innføring i de såkalte «apokryfe» («skjulte») skriftene. I en tid som har spilt mye nettopp på slike andre bilder av Jesus, som for eksempel Tomasevangeliet, Judasevangeliet eller Maria Magdalenas evangelium, setter Moxnes disse «minnene» inn i en større sammenheng. Apokryfene sier noe om bredden, mangfoldet og spenningene i minnehistorien. Det har også vært «mothistorier». Moxnes trekker fram jødiske skrifter og Koranens «rivaliserende» Jesus-bilde. Dette er nyttig kunnskap for å forstå moderne religiøse, kulturelle og politiske konflikter.

I et kapittel om «Den annen Jesus» innleder Moxnes med en interessant observasjon: «Det er ikke selvsagt at fortellingene om

Jesu liv skulle spille en stor rolle for kristen tro og fromhetsliv». Paulus, for eksempel, nevner nesten ikke Jesu liv som menneske. Han var først og fremst opptatt av «betydningen av Kristus» som den korsfestede og oppstandne.

Jesu menneskelighet. Fram mot høymiddelalderen fikk igjen Jesu menneskelighet større betydning. «I meditasjonen ble sentrale begivenheter i Jesu liv brakt fram i hukommelsen». Moxnes framhever Frans av Assisi som et tydelig eksempel på at minnet om Jesus ble levendegjort i eget liv i etterfølgelse og imitasjon. Og han trekker fram kvinnelige perspektiver og personligheter i denne tradisjonen, som Julian av Norwich. Ja, Jesus selv blir beskrevet i begreper knyttet til det å være mor. Det hører med i historien om Jesus.

Personlig kunne jeg ha ønsket at Moxnes hadde hatt et lite sideblikk til Martin Luther. Litt mer enn bare i forbindelse med kapittelet om hat mot jødene. Hvilket bilde tegner Luther av Jesus for eksempel i sine preken? Er Luther en Paulus-etterfølger der minnene om Jesu liv

Selv om Moxnes er tydelig og utfordrende, har han en mindre provoserende stil enn den unge Jervell.

Tor B. Jørgensen

spiller en underordnet rolle? I denne reformasjonsminnes tid kunne det absolutt ha vært av interesse.

Kritisk forskning. Utviklingen av den kritiske forskningen med fokus på den historiske Jesus er dekket gjennom to kapitler. Det er svært nyttig for den som vil forstå dynamikken og problemstillingene knyttet til dagens diskusjon om hvem Jesus var og hva han kan bety for oss. Denne historien forteller oss at

også den frie, kritiske forskningen er preget av sin egen samtids problemstillinger og dermed er med på å skape sine egne minnefortellinger. Dette skaper også nye kulturelle uttrykk som Pier Paolo Pasolinis kjente Jesus-skikkelse i filmen *Matteusevangeliet* (1964) og José Saramagos litterære *Jesusevangeliet* (1991).

Blikket mot norsk virkelighet og diskusjon avrunder denne spennende reisen som *Historien om Jesus* representerer. Her får vi igjen en interessant dialog mellom bibelforskning, kirkelig debatt og kulturelle og sosiale spenninger. Minneforskningen har vist oss sammenhengen mellom historien slik den gjenfortelles og egen identitet. Selv om Moxnes åpenbart har sans for Henrik Sørensens nordiske Jesus, slik forsidebildet fra Lillestrøm kirke viser, er han tilsvarende tydelig i en overskrift: «Men Jesus var ikke norsk!»

Perspektivrikt. Tar vi med et viktig kapittel som tar for seg historier om hat – om jødehatet som en ubehagelig del av kirkens «Jesus-minne» – har Moxnes med sin historie om Jesus, gitt et usedvanlig mangefasettert og perspektivrikt bidrag til refleksjon og dialog for alle som er opptatt av hvem Jesus var og hvorfor han fortsatt er viktig for oss. Og Moxnes oppsummerer sin minnereise med følgende utfordring: «Hvis Jesu eksempel kan bety noe i denne prosessen (møte endringer i samfunnet), må det være å være åpne slik at hverken kirke eller folk forsøker å «hermetisere» en fortidig identitet, men er med å utvikle et nytt fellesskap og nye identiteter». Etterordet, skrevet 6. august, dagen for atombombespregningen over Hiroshima, utmynter dette i tre konkrete eksempler: kampen mot atomvåpen, kampen mot å ødelegge menneskeheten som fellesskap og kampen for å sikre at mennesker ikke blir identitetsløse. Moxnes skriver: «Jesus gir nemlig sitt ansikt til alle ansiktsløse, gir seg selv til alle som er i ferd med å miste seg selv».

